

Jaarverslag van de secretaris

Bestuur

Het bestuur heeft in het verslagjaar negen keer vergaderd. Aan de orde kwamen de jaarstukken 2014 en de begroting 2016. Opdracht is gegeven tot het ontwerpen van een nieuwe website, die dit jaar ook in gebruik is genomen. Besloten is tot bekostiging van een fellowship van het Genootschap aan de University College Roosevelt voor de duur van vijf jaar; voor het academisch jaar 2015-2016 is dr. A. Maas als zodanig benoemd. Voor de bekostiging zijn bijdragen ontvangen van het Blaaubeenfonds en van de heer Van Koeveringe.

Wat de collecties betreft is beslist tot de acceptatie van bruiklenen en schenkingen, onder meer een scheerdoek door de familie Schorer, handschriften door mevrouw Pel en merklappen van de familie Van Citters, over het schilderen en deels herstellen van de houten gevel aan de Wagenaarstraat en over het plaatsen en daartoe deels restaureren van een huiskamerorgel in het Zeeuws Archief. Tevens is gesproken over de vermissing van enkele voorwerpen (een weegschaaltje in het Zeeuws Museum en een tekening uit 1916 in het Zeeuws Archief). De al langer spelende vraag of enkele in slechte staat verkerende regentenstukken al dan niet afgestoten zouden mogen worden vroeg eveneens aandacht; de kwestie is nog niet afgedaan. Overleg is voorts gevoerd met de Stichting 400 jaar Borssele over het meer publieksvriendelijk maken van de vliedberg Troje, eigendom van het Genootschap, in Borssele.

De gevolgen van de bezuinigingen in de Zeeuwse Bibliotheek en de al dan niet daarmee in verband staande door een bezoeker aangebrachte vernielingen hebben tot een bespreking met de nieuw aangetreden directeur, dr. P. Moree, geleid.

Met de Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ) is gesproken over de herziening van de bruikleenovereenkomst betreffende de door de SCEZ bewaarde Genootschapscollectie.

Ten slotte is met het ministerie van WVC gesproken over de al jaren lopende aanvraag om een deel van de collecties van het Genootschap tot beschermd erfgoed krachtens de Wet Cultuurbehoud te doen aanmerken.

Het bestuur heeft ter herinnering aan omgekomen joodse (bestuurs)leden van het Genootschap met de bekostiging van twee struikelstenen, ingestemd.

Namens het bestuur heeft de voorzitter zitting genomen in de selectiecommissie voor de vervulling van de door het vertrek van dr. H. Zuidervaart ontstane vacature in de Raad van Toezicht van het Zeeuws Museum.

Besloten is dat het Genootschap als contactpunt in Zeeland zal fungeren voor het Maritiem Portal. Het 250-jarig bestaan in 2019 van het Genootschap kwam regelmatig aan de orde.

De voorzitter en de vice-voorzitter maken beiden deel uit van de Stuurgroep Jubileum en hebben meerdere vergaderingen bijgewoond van de ten behoeve van het jubileum ingestelde werkgroepen en commissies, die hun plannen verder verfijnd hebben.

Er zijn twee algemene ledenvergadering gehouden, te weten op 8 juli en 17 december 2015. Na de ledenvergadering van 8 juli 2015 heeft drs. R.M. Rijkse een lezing gehouden over schatten uit de boekencollectie van het Genootschap. Na de vergadering van 17 december 2015 konden de leden met vragen en voorwerpen terecht bij de conservatoren.

De volgende mutaties en benoemingen hebben plaatsgevonden. Drs. E.J.M. van der Geest is benoemd als lid van de Coördinatiecommissie Verzamelingen, prof. dr. H. Nellen is benoemd als voorzitter van de Commissie tot Redactie van Archief en Werken en H.W. Nijhuis is als conservator Natuurhistorische voorwerpen, Mollusken benoemd. Mr. S. Köller trad af als secretaris van het bestuur, mr. A. Wooldrik is benoemd als haar opvolger.

Administratie

De functie van administratrice werd wederom vervuld door J.F. Adriaanse.

Lidmaatschap

Aan het begin van het verslagjaar telde het Genootschap 818 leden, met inbegrip van huisgenootleden. Er werden 10 nieuwe leden ingeschreven. In 2015 ontvielen de vereniging 15 leden door overlijden, te weten M. Oortman Gerlings-Heyse, W. Terlouw, P.C. Kodde, drs. M.F. de Gier, W.J. Sanderse, J.D. Fregeres, Mr. J.P. van Alten, drs. O.W. Hoogerhuis, R.W. Houwink, C.W. Thöne, R. van Yperen, W.D. Lanting, J. de Klerk, Mr. J.G.F.A.Hage en W. Kolijn. Zesendertig leden zegden het lidmaatschap op. Aan het eind van het verslagjaar telde de vereniging 777 leden, onder wie 32 huisgenootleden.

Werkgroepen en Commissies

Werkgroep CultuurHistorie

Dankzij de Provinciale subsidie en een bescheiden bijdrage van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen, konden wij dit jaar een aantal activiteiten realiseren. Het bestuur van de Werkgroep CultuurHistorie (WCH) is daarom de provincie Zeeland en het Genootschap erkentelijk voor hun financiële ondersteuning. Zo organiseerde de WCH het symposium 'Stadsgeschiedenis van Middelburg' (zie onder). Van het gemeenschappelijke tijdschrift *Nehalennia* verschenen in 2015 vier nummers (afl. 187 t/m afl. 190). Dankzij een financiële bijdrage van de WCH werd het zomernummer (nr.188) van *Nehalennia* geheel gewijd aan de resultaten van het op 27 november 2014 door de SCEZ georganiseerde symposium 'Kastelen en vliedbergen'. Aanleiding voor het symposium was de presentatie van het digitale Kastelenlexicon Zeeland en de publicatie van de belangrijkste kastelengegevens op de website van de Nederlandse Kastelenstichting. De WCH sloot haar boekjaar 2015 gematigd positief af.

Op 23 januari vond in een vol auditorium van het Zeeuws Archief het symposium 'Stadsgeschiedenis van Middelburg' plaats dat een kick off beoogde te zijn van het jubileumboek dat in 2017 over het 800 jaar oude Middelburg verschijnt. Het symposium was georganiseerd door een projectgroep van de WCH. Deze stelde zich ten doel om samen met de sprekers en een zevental benaderde discussianten, uitgangspunten en een theoretisch kader te formuleren voor het schrijven van de geschiedenis van Middelburg. Het symposium werd geopend door dr. Hannie Kool-Blokland, directeur van het Zeeuws Archief gevolgd door drs. Albert Meijer, voorzitter van de WCH. Dr. Harry Jansen beet de spits af van die middag met het door hem geformuleerde theoretische kader. Daarna volgden vier sprekers met een stadscasus: drs. Peter van Druenen over Vlissingen, prof. dr. Paul Klep over Nijmegen, drs. Henk Slechte sprak over Deventer en prof.dr. Paul van der Laar over de stad Rotterdam. Na elke voordracht konden de genodigde discussianten en de zaal met de betreffende spreker in discussie. Het symposium kreeg een vervolg in de studiemiddag 'Drie steden aan de rand van het land: Vlissingen, Groningen en Maastricht', gehouden op 14 oktober in Utrecht en georganiseerd door Historici.nl.

De voor 2015 geplande Ronde Tafel Conferentie (RTC) over 'Vlaamse en Brabantse immigratie in de 2e helft van de 16e eeuw naar Zeeland', van Peter van Druenen is verplaatst naar 2016. De organisatie van de Roggeveen-scriptieprijs die in december 2016 voor de tweede maal zal worden uitgereikt aan de auteur van de beste masterscriptie over de Zeeuwse cultuurgeschiedenis, startte voor de zomer. Zo werden aan het begin van het studiejaar 2015-2016 relevante Nederlandse en Belgische universiteiten geïnformeerd over de prijs en de daaraan verbonden voorwaarden. Ook benaderd werden overeenkomstige studieverenigingen en hun media, het *Tijdschrift voor Geschiedenis en het Historische Nieuwsblad*. Informatie over de Roggeveen-scriptieprijs kwam ook op verschillende sociale media te staan, zoals LinkedIn, Facebook (www.facebook.com/roggeveenprijs), Twitter en Academia. Om een en ander te vergemakkelijken, kreeg de Roggeveen-scriptieprijs een eigen website www.roggeveenprijs.nl waarop alle belangrijke gegevens over de prijs zijn te vinden. In de jury die de prijs zal beoordelen, hebben zitting: prof. dr. Henk Nellen (voorzitter), dr. Perry

Moree (directeur Zeeuwse Bibliotheek en Scoop) en dr. Hanny Kool-Blokland (directeur Zeeuws Archief).

Het WCH-bestuur kwam in 2015 vier maal bijeen. Twee bestuursleden hebben aangegeven per 1 januari 2016 afscheid te nemen van de WCH: Marinus van Dintel en Maaïke Doorenbos. Elly Adriaansz legt per 1 januari 2016 haar secretarisschap neer en bezint zich op mogelijke andere bestuurlijke WCH-activiteiten. Tijdens de Algemene Ledenvergadering op 8 april werden de jaarstukken goedgekeurd. Op 4 maart vond in goede harmonie de jaarvergadering plaats tussen een vertegenwoordiging van de werkgroep en de Zeeuwse Dialecten Vereniging (ZDV). De voorzitter van de WCH sprak tijdens deze bijeenkomst zijn twijfels uit over de continuering van het gezamenlijke tijdschrift, omdat hij voorstander is van geconcentreerde historische berichtgeving. Gezien deze onverwachte mededeling werd afgesproken om op 28 oktober 2015 op dit onderwerp terug te komen. Op deze vergadering deelde Albert Meijer mee dat de WCH zich per 1 januari 2017 uit het gemeenschappelijke tijdschrift *Nehalennia* terugtrekt. In 2016 worden de WCH-leden van dit besluit op de hoogte gesteld.

Werkgroep Geologie

De bijeenkomsten werden gehouden in Grandcafé 'De Willem' in Middelburg. Afgelopen jaar is er slechts één determinatiedag in juni geweest vanwege de verhuizing van de mollusken collectie in Naturalis en de voorbereiding van de Veldgids over Zeeuwse fossielen. De superfamilie Conoidea, waaronder families als Turridae, Mangeliidae, Borsoniidae en Terebridae, is door Harry Raad en Riaan Rijken behandeld.

Het ledenaantal per 1 januari 2016 bedraagt 76. Er zijn 38 kern leden en 38 *Voluta*-leden.

De werkgroep heeft de volgende nieuwe leden mogen verwelkomen: Hester Loeff en Henny Lukasse-de Witte als kernlid. Anton Janse in juli overleden. Anton heeft zich altijd bijzonder voor de werkgroep ingespannen en hij zal zeer gemist worden. Twee leden hebben hun lidmaatschap opgezegd en één lid is wegens het niet betalen van de contributie geroyeerd.

Het blad *Voluta* is tweemaal uitgekomen en er lopen 8 ruilabonnementen en 2 gratis abonnementen met andere verenigingen/instanties. *Voluta* is voor leden via de website beschikbaar, maar loopt wel een jaar achter.

De bijeenkomsten in Middelburg werden ook dit jaar weer goed bezocht. De opkomst ligt gemiddeld ruim rond de 20 personen en blijft al jaren constant. Ook enkele buitenstaanders hebben de bijeenkomsten bezocht.

De volgende bijeenkomsten vonden plaats:

Januari Algemene Leden Vergadering en Interview van Bram Goetheer door Harry Raad.

Juni Determinatie dag: Super familie Conoidea door Riaan Rijken, Harry Raad en Ronald Pouwer.

De volgende onderwerpen werden op de bijeenkomsten behandeld:

Februari Freek Titselaar 'Zeeuwse Schelpenschatten'.

Maart Algemene contactavond.

April Francien Dieleman 'Fossielen van kleine zoogdieren rond de Ooster- en Westerschelde'.

Mei Mark Bosselaers '100 jaar walvis vissen op de Schelde'.

September Uitwisseling van vakantie vondsten en ervaringen door de aanwezigen.

Oktober Marleen de Ceukelaire 'Belgisch marmer'.

November Harry Raad, Freddy van Nieulande en Peter Moerdijk bespraken 'Terebratula's en Pliothyrina's uit Zeeland en Antwerpen'.

December Herman Nijhuis 'Schelpen in Kunst en Architectuur'.

Excursies:

Juli De bottenvistocht op de Westerschelde met Jaap Schot, in samenwerking met KZGW en Naturalis, is dit jaar vanwege het overlijden van Wim Schot, een van de vaste bemanningsleden, helaas niet doorgegaan.

Commissie tot redactie van het tijdschrift Zeeland

In 2015 verscheen *Zeeland* elk kwartaal, volgens het vastgestelde tijdschema. In totaal 174 bladzijden. Er werd dit jaar gestart met een nieuwe rubriek 't is vol van schatten hier'. De conservatoren van het Genootschap hebben op zich genomen regelmatig door middel van een kort artikel aandacht te schenken aan voorwerpen uit de collecties van het Genootschap. De inhoud was gevarieerd en betrof voorwerpen uit de kunsthistorische collectie, uit de handschriftenverzameling, uit de etnografische verzameling, uit de natuurhistorische verzameling en uit de boekencollectie van het Genootschap. Het is de bedoeling dat deze reeks de komende jaren gecontinueerd wordt: interessante voorwerpen te over. De artikelen geven een goede indruk van de rijkdom van de collecties van het Genootschap.

Ook de gewone artikelen waren gevarieerd. Natuurlijk werd een groot deel gevuld met artikelen, gewijd aan onderdelen van de Zeeuwse geschiedenis. Architectuur in Zeeland kreeg aandacht, evenals ruimtelijke planvorming en kunsthistorie. In het decembernummer was, zoals gebruikelijk, een aantal gedichten opgenomen, ditmaal van de Middelburgse stadsdichter Karel Leeftink, met medewerking van Ramon de Nennie (vormgeving) en Johan Geerse (foto's).

Het Genootschap heeft met een aantal andere organisaties ruilverkeer van publicaties. Zoals altijd verscheen in elk nummer een artikel met een beschrijving van wat anderen zoal publiceren en wat voor de leden ook wellicht interessant is.

De resterende pagina's werden gevuld met nieuws vanuit het Genootschap en met aankondigingen van activiteiten.

Commissie tot redactie van Archief en Werken

De commissie is in 2015 in totaal vier keer bij elkaar gekomen. In de zomer van 2015 is het *Archief 2014* verschenen, met daarin bijdragen van prof. dr. Peter Henderikx (over graven en grafmonumenten van Willem II en Floris de Voogd in de Abdijkerk te Middelburg) en dr. Lo van Driel (over Adriaan Kluit).

Tevens zijn de voorbereidingen begonnen voor het *Archief 2015* en is er een selectie gemaakt van mogelijke bijdragen. In 2015 zijn geen publicaties verschenen in de reeks *Werken* van het Genootschap. Wel is gesproken over toekomstige uitgaven en is er contact geweest met verschillende auteurs over een mogelijke uitgave.

De aanwijzingen voor auteurs zijn in 2015 aangepast op het punt van beeldrecht, dit naar aanleiding van het online publiceren van artikelen in de tijdschriftenbank. De aanwijzingen zijn begin 2016 geplaatst op de website van het KZGW.

In 2015 is prof. dr. Henk Nellen aangetreden als voorzitter van de redactie. Nellen volgt daarmee prof. dr. Pieter Ippel op, die van 2012 tot en met 2014 voorzitter was. Nellen is een Nederlandse historicus, gespecialiseerd in de vroegmoderne ideeëngeschiedenis en Hugo de Groot. Sinds 1980 is Nellen verbonden aan het Grotius Instituut, het Constantijn Huygens Instituut en het huidige Huygens ING, waar hij op dit moment een aanstelling heeft als gastonderzoeker. Van 2009 tot en met 2014 was hij als bijzonder hoogleraar ook werkzaam aan de Erasmus Universiteit. Eind 2014 ging hij met emeritaat.

Activiteitencommissie

De AC bestond voor het seizoen 2015 – 2016 uit vier leden: Jannie Metselaar-Brussaard, Caesar Hulstaert, Arie van Seters en Bert van Klaveren (voorzitter). De commissie heeft vijf keer vergaderd. Het aantal betalende bezoekers bedroeg 175. Studenten zijn er niet of nauwelijks geweest.

Jaarverslag Coördinatiecommissie Verzamelingen

De commissie bestond in het verslagjaar uit drs. C.E. Heyning, drs. E.J.M. van der Geest, drs. V. Frenks, P.J. Aarssen, drs. R.M. Rijkse en drs. H.J. Vader. Drs. I. Vogel-Wessels Boer verliet na een inzet van vele jaren in het voorjaar de commissie. Drs. H.J. Vader vertegenwoordigde de Coördinatiecommissie in de vergaderingen van het Genootschappelijk Beraad. In 2015 kwam de commissie vijf maal bijeen. De bestuursvergaderingen van het Genootschap werden steeds bijgewoond door een van de commissieleden. De voor- en najaarsvergaderingen van de conservatoren vonden plaats op 11 april en op 7 november 2015. H. Nijhuis werd in de Algemene Ledenvergadering van december tot conservator Naturalia benoemd, drs. K-J. Kerckhaert in de zomervergadering tot tweede conservator munten en penningen. Met de komst van een tweede conservator munten en penningen kon de inventarisatie en ontsluiting van de muntencollectie eindelijk ter hand genomen worden.

In het verslagjaar werd door de commissie uitvoerig gesproken over mogelijke activiteiten in de aanloop naar het 250-jarig jubileum van het Genootschap in 2019 en werd intensief met de conservatoren gediscussieerd over de opzet van een collectie-database op de nieuwe website. Aan de nieuwe rubriek over de verzamelingen in het tijdschrift *Zeeland* werd door de conservatoren bij toerbeurt medewerking verleend. Ook de voorbereidingen voor de aanvraag voor digitalisering van de handschriftencollectie en het archief van het Genootschap binnen het Metamorfoze-project vormde een punt van aandacht, evenals de hernieuwde aanvraag voor bescherming van de oudste collectie en het ensemble van de Ouderwetsche Kamer onder de Wet Behoud Cultuurbezit.

Op 3 oktober werd in het Zeeuws Museum in het kader van het Weekeind van de Wetenschap een middag voor de leden van het Genootschap gehouden, waar verschillende conservatoren objecten uit de collectie presenteerden. Het thema was dit jaar 'Schrift en Beschrijven'. De thema-lezing werd gehouden door dr. S. Koolhof, handelend over het Buginees handschrift dat H.D. Slegt het Genootschap in 1867 schonk. Op de algemene ledenvergadering in december waren verschillende conservatoren aanwezig om de leden na afloop van de vergadering de gelegenheid te bieden met hen kennis te maken en vragen te stellen. Deze opzet die gepresenteerd werd onder het motto 'Aan tafel met de conservatoren' zorgde voor een geanimeerde 'tweede helft' en zal in 2016 nogmaals herhaald worden.

Het uitblijven van een bruikleenovereenkomst tussen het Genootschap en de SCEZ bleef de aandacht van de Coördinatiecommissie Verzamelingen vragen evenals enkele vermiste stukken uit de Zelandia Illustrata en in het Zeeuws Museum. Middels depotinventarisaties zal getracht worden de stukken weer te traceren.

Kunst, kunstnijverheid en historische voorwerpen

De conservator drs. C.E. Heyning bericht als volgt:

In het verslagjaar werd verder gewerkt aan het vervaardigen van een digitaal bestand van alle in de loop der eeuwen aan het Genootschap geschonken zaken, alsmede aan de verdere ontsluiting van de collectie. Tevens werd een begin gemaakt met een systematische depotcontrole in het Zeeuws Museum. Aan verschillende instellingen en personen werden inlichtingen over de collectie verstrekt.

In de zomer werden alle museale objecten die in het oude stadhuis van Middelburg te zien zijn door het Zeeuws Archief online gezet (www.zeeuwsarchief.nl, afbeeldingen, stadhuiscollectie). Hieronder bevinden zich diverse schilderijen uit de Genootschapscollectie.

Ten behoeve van de aanvraag om de archieven en handschriften van het Genootschap in het Metamorfoze-project te digitaliseren, werd ook in het museum gezocht naar in documentatiemappen e.d. opgeborgen documenten. Veel tijd werd ook besteed aan de hernieuwde aanvraag om delen van de Genootschapscollectie onder de Wet behoud cultuurbezit te plaatsen.

In november kreeg het Genootschap vier achttiende-eeuwse merk- en stoplappen in bruikleen van de Van Citters-Postma Stichting. Twee van deze stukken zijn vervaardigd door

Magdalena van Citters (1737-1807), van wie eerder een portret in de collectie werd opgenomen (G1581). De merklappen werden onder inventarisnummers G15-002 t/m G15-005 aan het bruikleen aan het Zeeuws Museum toegevoegd.

Een besluit omtrent een eventuele consolidatie/restauratie van het grote regentenstuk van J. Palthe (G11-003) kon nog niet genomen worden. Hierover is aan externe experts advies gevraagd.

Volkenkundige voorwerpen

De conservatoren drs. F. van der Doe en drs. E.J.M. van der Geest berichten als volgt:

In de nieuwe rubriek ‘t Is vol van schatten hier’ in het tijdschrift *Zeeland* verschenen in nummer 24.2 twee bijdragen over de collectie Volkenkundige voorwerpen. Het ene betreft een aanwinst uit Turkije van consul Theunis J.J. van Uije Pieterse (1855-1922), zoals al in het vorige jaarverslag is gemeld. De tweede bijdrage belicht de schenkingen van consul Pieter Simon Hamel (1845-1900) uit Siam, het latere Thailand. Tijdens zijn verblijf in Bangkok schonk hij het Genootschap in de jaren 1882-1884 zes voorwerpen: een met glinsterende glasscherven versierd verguld loden boeddhabeeldje, een model van een drijvend Siamees winkelhuis, een rieten blaas- of mondorgel uit Siam, een stenen beeld van een Aziatische olifant, een pakket lontarbladeren beschreven met Siamese teksten en een Chinees hengselmandje van gevlochten bamboe. Via zijn zwager Huibert Pieter den Bouwmeester ontving het Genootschap ook nog twee porseleinen Siamese speelmunten. Deze munten zijn waarschijnlijk afkomstig uit de collectie van Hamel. Het is bekend dat hij speelmunten verzamelde en onderzoek deed naar de herkomst. Hij schonk zijn grote collectie later aan het Ethnografisch Museum in Leiden en het Bataviaas Genootschap in Batavia.

Op de Genootschapsdag, op 3 oktober, was een aantal objecten uit de collectie tentoongesteld in het Zeeuws Museum. Het thema was ‘lezen en schrijven’. In een vitrine lagen een ingenaaid schrijfboek dat in 1777 is meegenomen uit China door kapitein Jacobus Boekhout, een reisinktset van messing en bamboe waarschijnlijk afkomstig uit Sumatra, het bijzondere kleitabletje met Soemerisch spijkerschrift dat uitgebreid is beschreven in het jaarverslag over 2011, een in 1888 door F.A. Frederiks geschonken kompas met ingegraveerde karakters uit Japan en de hierboven beschreven lontarbladeren geschonken door consul Hamel.

In het verslagjaar is verder gegaan met het controleren, verbeteren en aanvullen van de ‘voorlopige catalogus’ uit 2001 en de verbeterde versie uit 2005 van de verzameling Volkenkundige voorwerpen. Na een lange tijd systematisch raadplegen van onder andere oude jaarverslagen, correspondentie, aanwinstenlijsten en andere archivalia zullen de gegevens zoveel mogelijk worden samengebracht. Het is de bedoeling dat deze beschrijvingen en foto’s van de voorwerpen in de toekomst online te raadplegen zullen zijn.

Er waren dit jaar geen aanwinsten.

Natuurhistorische voorwerpen

De conservator drs. G. R. Heerebout bericht als volgt:

In het verslagjaar werd de inventarisatie van de natuurhistorische voorwerpen voortgezet. Zo werden de aanwezige schedels van albatrossen (*Diomedea epomophora* Lesson, 1825

Diomedea exulans Linnaeus, 1758) gedetermineerd, evenals de schedels van de toekans en neushoornvogels (*Rhyticeros undulatus* (Shaw, 1811), *Rhamphastos tukanos* Linnaeus, 1758, *Rhamphastos tukanos* Linnaeus, 1758, *Rhinoplax vigil* (Forster, 1781), *Buceros rhinoceros* Linnaeus, 1758). De herkomst van deze bijzondere schedels is helaas onbekend. De laatste twee schedels stammen vermoedelijk uit de beginperiode van het Genootschap. Hopelijk kan archiefonderzoek meer licht brengen in de herkomst ervan. Verder is een aantal schedels van inlandse vogels, afkomstig van de collectie Schuurmans, gedetermineerd dan wel is de determinatie gecontroleerd. Het is jammer dat met de overdracht van de schedels na het overlijden van de heer Schuurmans, er geen documentatie is overgedragen.

Veel tijd is besteed aan het pogen fossiele zeepokken en fragmenten ervan op naam te brengen. De variabiliteit van de wandplaten van de pokken bleek te groot en alle moeite bleek vergeefs en het vele materiaal bleef ongedetermineerd. De sluitplaatjes, die echt noodzakelijk

bleken te zijn voor een correcte determinatie, ontbraken in haast alle monsters. Met zekerheid kon in het fossiele materiaal de volgende soorten vastgesteld worden:

Het bestuderen van de schaarpunten van fossiele krabben was meer succesvol. In het materiaal, grotendeels van De Kaloot afkomstig, bevonden zich fragmenten van de strandkrab (*Carcinus maenas* Linnaeus, 1758) van de Noordzeekrab (*Cancer pagurus* Linnaeus, 1758), heremietkreeft (*Pagurus bernhardus* Linnaeus, 1758) en de spinkrab (*Maja squinado*). De laatste restjes naturalia die aandacht kregen, waren zulke rariteiten als eetbare aarde, eetbare zwaluwnestjes, kaneelstokjes, moederkoren, en andere niet goed te rubriceren voorwerpen. Daarmee werd tijdens het verslagjaar de inventarisatie afgerond en kan in de komende periode meer aandacht geschonken worden aan de herkomst van de voorwerpen en kan een lijst opgesteld worden van de vele verdwenen voorwerpen. De meeste zijn onherroepelijk verloren, een aantal is teruggevonden in andere verzamelingen.

Natuurhistorische voorwerpen: Onderafdeling Marine Vertebraten

De conservator M.E.J. Bosselaers bericht als volgt:

De conservator heeft zich in 2015 ingelaten met onder meer de volgende activiteiten, die direct of indirect verband houden met de collectie mariene vertebraten van het KZGW:

-13 januari 2015: bezoek aan de collectie van het Universiteitsmuseum Gent; opmeten van 'type' exemplaar van de *Steno bredanensis* en van twee andere exemplaren van deze soort, dit in verband met een artikel over het verloren gewaande exemplaar van Van Breda, dat in Gent in de kast bleek te liggen. Samen met Jan Piet Becker (conservator landzoogdieren), Gerard Heerebout (conservator naturalia) en Chris Smeenk wordt gewerkt aan een artikel hierover.

-Samen met Alberto Collareta: onderzoek naar Coronulidae (walvispokken) en naar de aanwezigheid van de Noordkaper, Grijze Walvis en vinvissen in de zuidelijke Noordzee tijdens het laat Pleistoceen en vroeg Holoceen. Een eerste publicatie over een vondst van *Cryptolepas rachianecta* (de soort die op de Grijze Walvis groeit) aan het strand van Zoutelande is voorzien voor 2016. Daartoe werden onder andere foto's gemaakt op de elektronenmicroscop in het KBIN te Brussel in samenwerking met Frank Fiers (op 3, 16 en 18 maart 2015).

-24 maart 2015: onderzoek samen met Klaas Post naar dozen met materiaal, opgevist in de jaren zeventig uit de Oosterschelde (voor stormvloedkering en de derhalve verzanding). Het materiaal bevindt zich in Naturalis Leiden (Raamsteeg) en vertegenwoordigt dezelfde fauna als in de KZGW-collectie.

-11 april: conservatorenvergadering van de KZGW te Middelburg.

-12 april: workshop 'Magisch Museumlab' verzorgd voor het Zeeuws Museum. De workshop droeg de titel 'De Mol op alcohol' en ging over dode dieren, opgezette dieren, botten van dieren etc., kortom verzamelen en bewaren. De collectie van het Genootschap was hiervoor het uitgangspunt.

-15 april 2015: dag aan zee in Cadzand. De conservator is door een filmploeg van de NDR (Norddeutscher Rundfunk) benaderd om iets te komen vertellen en tonen i.v.m. de haaiantanden die daar gevonden worden (vooral door Duitse toeristen).

-Door omstandigheden is de bottenvistocht van 2015 afgelast.

Er werden aan de collectie marine zoogdieren slechts 4 stukken toegevoegd in 2015: een goed bewaard rechter *squamosum* (een vrij groot schedelbot) van een kleine *Balaenidae* (Echte Walvissen); twee fragmenten van een onderkaak van een middelgrote tot grote *Balaenidae*; met typerende *sulcus milohyoidalis* en een bijna volledige linker onderkaak van een grijze walvis (lengte: 158 cm; *Eschrichtius robustus*; *Eschrichtiidae*). Dit laatste stuk bevindt zich al zeer lang in de collectie, maar werd nog niet eerder gedetermineerd en gecatalogeerd. Dat is nu dus wel gebeurd. Het betreft een erg belangrijk stuk. De populatie Grijze Walvissen stierf in de loop van de zeventiende of achttiende eeuw uit in de Zuidelijk Noordzee. Het specimen is derhalve subfossiel en stamt vermoedelijk uit de Romeinse tijd. Botresten van deze Oost-Atlantische populatie zijn erg zeldzaam.

Verder verscheen in 2015 een publicatie over een fossiele sponzensoort uit Zeeland:

'Aphocallistes, een Neogene fossiele spons uit het Schelde-estuarium en van het strand van

Nieuwvliet. Het artikel is een samenwerking van Jeroen Bos, Freddy Van Nieulande en Mark Bosselaers. Het verscheen in *Grondboor & Hamer*, nr. 4 2015.

Natuurhistorische voorwerpen: Onderafdeling Mollusken

De conservator F.A.D. van Nieulande bericht als volgt:

Dit jaar stond voornamelijk in het teken van de voorbereiding van de jubileumuitgave; *Zeeuwse Strandfossielen* van de Werkgroep Geologie. Vele tientallen fossielen uit de collectie van het Genootschap worden hierin beschreven en afgebeeld, samen met Frans Frenken is een groot deel van de kleine soorten perfect in beeld gebracht. De bottenvistocht is helaas vanwege het overlijden van een lid van de bemanning komen te vervallen. Inmiddels is Herman Nijhuis aan de slag gegaan als medeconservator van de afdeling Mollusken. Hij vervangt hierbij Bart de Jong die de conservator heel lang heeft bijgestaan als vrijwilliger van het museum. Vanwege gezondheidsredenen heeft hij helaas moeten stoppen met dit werk wat hem na aan het hart lag. De conservator spreekt dan ook zijn dank uit voor het vele werk dat hij heeft verricht. Hij was al behulpzaam bij de grote verhuizing van het tijdelijke depot Oost-Souburg naar Middelburg.

In 2015 heeft het Genootschap een paar belangrijke collecties geschonken gekregen. Anton Janse heeft enkele maanden voor zijn overlijden in juli een doos versteningen gegeven aan de conservator betreffende vondsten van de vindplaats De Kauter in Nieuw-Namen. Het betreft een aantal versteningen van diverse schelpensoorten, waaronder *Aequipecten opercularis*, twee kleine artefacten uit de late steentijd en een tweetal exemplaren van de hartvormige zeeklit, waarvan ook een paar versteende kruipsporen in deze schenking aanwezig zijn. Deze schenking betekent een waardevolle aanwinst voor de collectie Natuurhistorische Voorwerpen van het Genootschap en de conservator heeft deze dan ook met veel dank aanvaard. Sinds 1983 heeft Anton Janse samen met Richard Bleijenberg veel onderzoek en schoonmaakwerk gedaan aan deze interessant ontsluiting. De Meester van der Heyden groeve in Nieuw-Namen is een oude zandgroeve op de Kauter, wat heuvel betekent. Hier werd vroeger het roestkleurige 'Rost zand' afgegraven en verkocht door de zogenoemde Kautermollen.

in 2011 is de groeve in samenwerking met Rijkswaterstaat en vele vrijwilligers de groeve, die inmiddels was verworden tot vuilnisbelt en slecht gedeeltelijk toegankelijk, weer leeggehaald in oude luister hersteld. Met Pasen 2014 ging de groeve weer open voor publiek. Het is de enige plaats in Nederland waar de zandige zeeafzettingen uit het Pliocene met de overgang naar het Pleistoceen aan de oppervlakte komen. Veel versteende banken tussen de zandlagen geven deze groeve een karakteristiek aanzicht. Hier zijn ook enkele typische fossielen uit die periode te vinden zoals Pectinidae, oesters en mossels. De conservator ziet dan ook graag dat de schenking opgenomen wordt in de genootschapcollectie. Tevens is hem een versteende zeebodem aangeboden door Alice Krull-Kalkman. Het materiaal komt uit Eocene afzettingen van een ontsluiting in Oosterzele (B.) Deze steen is vergelijkbaar met de Lede zandsteen die ook in de bouw van het Abdijcomplex gebruikt zijn. Een andere belangrijke collectie die de conservator graag opgenomen ziet in de collectie van het Genootschap betreft een collectie zandmonsters. Tussen 1995 en nu zijn van een aantal boringen in Zeeland een aantal monsters en een begeleidend rapport van ruim 100 pagina's ter schenking aangeboden aan het Genootschap. Het project 'Diepe zandlagen' werd op de voet gevolgd en bemonsterd door verschillende leden van de Werkgroep Geologie, met name door Alice Krull Kalkman uit Oostburg en de inmiddels overleden heer Ko de Vos uit Terneuzen. De zanden werden uitgezocht, geordend en geklasseerd door Krull Kalkman en de fossielen door Ko de Vos en zijn reeds eerder geschonken in 2000. Nu zijn de uitgesorteerde zandmonsters ter beschikking om in de collectie te worden opgenomen. Hetgeen een zeer waardevolle aanvulling is in de kennis van de ondergrond en de geologie van de Zeeuwse bodem.

Archeologische voorwerpen

De conservator A. Feldbrugge bericht als volgt:

- Gemma van der Hoogte fotografeerde een dag in de week in SCEZ alles dat de conservator aangaf; dit ten behoeve voor onderzoeksgebruik en de digitale catalogus.
- Het museum het Brandspuithuis in Serooskerke, Walcheren kreeg van 15-03-2015 t/m 31-12-2020 5 fibulae en een tuitpotje in bruikleen.
- De kunstenaars Jeroen van Westen en Anne Ausloos bezochten het depot in het Zeeuws Museum om KZGW-kloostermoppen met groen glazuur te bestuderen. Voor hun meerdere seizoenen lopende project 'Tusen Zoet en Zout' voor de Burghse Schoole in Haamstede onderzoeken zij onder andere waar dat glazuur nu werkelijk uit bestaat en hoe het op de stenen terecht kwam. Het wordt tot nu toe in het algemeen toegeschreven aan het zout in de klei en in de gestookte turf, maar keramiste Ausloos betwijfelt sterk dat dat de enige oorzaak is. De uitslag wordt het komende jaar verwacht.
- Matty Verkamman en Kees Slager zijn bezig met een boek over het eiland Tholen, waarin ze ook een hoofdstuk wijden aan P. Jasperse. Deze liet het KZGW in de vorige eeuw een omvangrijke legaat archeologische vondsten na. Verkamman en Slager vroegen en kregen enkele foto's van de twee door Jasperse gevonden ijzertijd-armbanden om het betreffende hoofdstuk te verluchtigen.
- Antony Kropff is bezig met een studie omtrent het belang van Domburg als Romeins vloodstation. Hij kreeg daarvoor toegang tot de registratie van Mia Gerhardt en de scriptie die D. van de Vrie over dat materiaal maakte.
- Onderzoek aan de Berg van Troje. Wegens het 400-jarig jubileum van het dorp Borssele is op verzoek van het dorpscomité Borssele 400 en in samenspraak met de gemeente Borssele, de Stichting het Zeeuwse Landschap, de SCEZ, het Buro Ruimte & Groen en het KZGW onderzocht hoe de berg en voorterrein aantrekkelijker ingericht zou kunnen worden, op zodanige wijze dat de oorspronkelijke functie van opperhof met kasteeltoren en neerhof met boerderij meer benadrukt zal worden. Ook had het dorpscomité de wens om enkele paden aan te mogen leggen om het terrein zo meer bij het dorp en zijn bewoners te betrekken. Het KZGW is sinds 1930 eigenaar van berg en voorterrein, het Zeeuwse Landschap is erfpachter voor 100 jaar. De SCEZ, in de persoon van Karel-Jan Kerckhaert, heeft geadviseerd om het terrein op een niet-destructieve wijze d.m.v. elektrische weerstandsmeting te onderzoeken op resten van middeleeuwse bebouwing. Dit onderzoek werd gefinancierd door de Gemeente Borssele en uitgevoerd door archeologisch bureau RAAP. Voorzien van de uitslag van dat onderzoek hebben diverse vertegenwoordigers van bovenstaande instituten, waaronder de conservator van de KZGW, een bezoek gebracht aan Fred Brounen van de RCE in Amersfoort; dit om te bespreken wat voor soort elementen op het terrein en berg zouden mogen worden aangebracht zonder de archeologie in de ondergrond te beschadigen. Brounen was enthousiast en kon meegaan in het plan van de ontwerpers van Buro Ruimte & Groen uit Borssele om d.m.v. langwerpige holle cortenstaal-elementen enkele in de ondergrond aangetroffen muren van het voorhof en de contouren van de stenen toren op de berg te accentueren en als zodanig geschikt te maken als zitbankjes. Ook in een 'luie' trap naar boven, eveneens van cortenstaal, zag hij geen bezwaar, evenmin als tegen de geplande nieuwe paden langs en door het gebied. Brounen adviseerde nog enkele boringen te zetten om de exacte plaats van overgang van voorburg naar de kasteelberg op te zoeken. In de jaren 40 en 50 van de vorige eeuw is dat al eens gedaan door W.C. Braat, maar de uitslag van zijn onderzoek was op dit punt iets anders dan de grondradar van RAAP aangaf. De boringen zijn uitgevoerd door twee archeologen van de SCEZ en de conservator van het Genootschap. Aansluitend zijn de plannen voorgelegd aan het bestuur van het KZGW; dat reageerde positief. Daarop is ook Het Zeeuwse Landschap, net als in eerder stadia, weer bijgepraat, nu over de wensen en ontwerpen. In overleg is besloten is om het plan aan te passen: wel enkele voetpaden, een paar cortenstaal-elementen op het voorhof, een 'aanzet' van een trap en bovenop de berg een vlaggenmast met vaandel.
- In het kader van de zoektocht naar de materiële vondsten uit de berg van Troje te Borssele, die aan het licht kwamen bij het proefsleuvenonderzoek van Braat (zie boven), bracht de

conservator ook een bezoek aan het RMO in Leiden. Gesproken is met de registrator, H. Pauts. Pauts had de oude inschrijvingen in de RMO-registers gekopieerd. Hij wees in de archieftruimte aan welke bestanden betrekking hebben op de Zeeuwse archeologie. Aansluitend werd Zeeuws materiaal in de depotruimte elders in de binnenstad bezocht. Pauts opperde de mogelijkheid om alles eens in bruikleen te krijgen. Pauts stuurde een aantal gedigitaliseerde oude rapporten op en enkele foto's. De laatste leken vrijwel alle eigendom van de KZGW te zijn. De foto's zijn vermoedelijk niet teruggebracht nadat W.C. Braat ze gebruikte voor rapportages in de jaren 50 van de vorige eeuw. In 2016 gaat de conservator terug, samen met archeoloog Karel-Jan Kerckhaert, om verdere acties te ondernemen in overleg met Pauts.

- Promovenda Nelleke IJssennagel, conservator Terpencultuur en Middeleeuwen Fries Museum te Leeuwarden, kreeg de gegevens en foto's van diverse middeleeuwse fibulae. IJssennagel is betrokken bij het XRF-onderzoek dat Marcus Roxburgh in 2014 uitvoerde op de middeleeuwse fibulae van het KZGW. Zij is met hem medeauteur van het stuk 'Where Worlds Collide: A typological and compositional analysis of the copper-alloy mounts from Viking Age Walcheren', dat in 2017 zal verschijnen in *Medieval & Modern Matters* - vol 6. De gegevens en foto's worden in dat stuk verwerkt.

- Er is contact gelegd met Valster via Gerard Heerebout en onderzoeker Sven van Haelst. De conservator speurde naar de herkomst en schenkingsdatum van de partij ongenummerde steenfragmenten in het Zeeuws Museumdepot. Alle brokstukken moesten nu versneld van een nummer voorzien worden, want de hernieuwde ruchtbaarheid en belangstelling zorgde ervoor dat in december vrijwel alle Nehalenniastenen van het Genootschap in het Zeeuws Museum zijn onderzocht. Dit petrografische onderzoek werd uitgevoerd door Roland Dreesen, adviseur bij de Universiteit Gent, Sven van Haelst, maritiem erfgoedonderzoeker bij het Agentschap Onroerend Erfgoed in Vlaanderen en Wim De Clercq, als hoogleraar verbonden aan de Vakgroep Archeologie van de Universiteit Gent, met als specialisme de archeologie van de historische perioden. Onderzocht werden zowel de Nehalenniastenen, die vanaf 1647 ontdekt zijn op het strand van Domburg, alsook de laatste fragmenten van Romeinse geloftestenen, in de jaren '70 van de vorige eeuw opgedoken uit de Oosterschelde voor Colijnsplaat. Niet alleen de complete exemplaren, maar ook de fragmenten zijn gedetermineerd om de gebruikte steensoorten te bepalen. Deze altaren hebben sinds hun ontdekking telkens veel bekijks getrokken en zijn vanaf de zeventiende eeuw op diverse momenten vastgelegd door middel van tekeningen, beschrijvingen en foto's. Dit werd tot nu toe voornamelijk gedaan vanuit een klassieke en kunsthistorische benadering: hoe luidt de tekst, wat is de afbeelding? Waar het materiaal vandaan kwam en wat de steensoorten waren, werd nog niet eerder diepgaand onderzocht. De studie van Dreesen, Van Haelst en De Clercq biedt ons een heel nieuwe invalshoek. Door veel nauwkeuriger vast te stellen van welke steensoorten de votiefstenen gemaakt zijn en uit welke groeves die kwamen, komen we meer te weten over de beschikbaarheid van het materiaal, de transportlijnen, de voorkeur van de schenkers, hun financiële reikwijdte en dergelijke.

Dreesen, Van Haelst en De Clercq nemen in hun onderzoek alle Nehalenniastenen mee, zowel in Zeeland als daarbuiten. In januari 2016 zullen ze voor het resterende aantal stenen terugkomen en in april van datzelfde jaar zullen zij op het driedaags geologisch congres 'Roman ornamental stone in North-Western Europe' in het Gallo-Romeinse Museum van Tongeren een eerste verslag uitbrengen van hun bevindingen. Ze concludeerden, dat dit onderzoek veel bruikbare nieuwe inzichten zal opleveren.

- Tom Hazenburg, gastcurator van de tentoonstelling, 'De Romeinse Kust' (van Texel tot Zeeland), die eind maart 2016 in het RMO te Leiden zal openen, maakte in de SCEZ kennis met de KZGW-conservator en stelde voor ook een vitrine met KZGW-vondsten van het Domburgs-Oostkapelse strand in te richten. In overleg met conservator C. van Santen van het Zeeuws Museum en H. Hendrikse, depotbeheerder van de SCEZ, een klein aantal representatieve en aansprekende objecten uitgekozen die vanaf maart 2016 twee jaar lang op reis zullen gaan langs drie musea: Het huis van Hilde in Noord-Holland, het Archeologiehuis Zuid-Holland en een nog onbekende expositieruimte in Zeeland.

- Bureau Hazenburg voerde in 2007-2008 op verzoek van het Zeeuws Genootschap de inventarisatie van de archeologische collectie uit. Tijdens het kennismakingsgesprek in november zijn ook de vele 'losse eindjes' van dat project doorgenomen. Hazenburg zal proberen achter de ontbrekende gegevens aan te gaan.

Handschriften

De conservator drs. R.M. Rijkse bericht als volgt:

Het jaar 2015 stond voor een groot deel in het teken van de voorbereidingen voor het digitaliseren van de handschriften van het Genootschap in het kader van het landelijke project Metamorfoze. In het kader van dit programma wordt de digitalisering van het archief (1769-1969) en de handschriftencollectie van het Genootschap gefinancierd. Hiervoor is € 350.000 ter beschikking gesteld. Aanvrager en uitvoerder van het project is het Zeeuws Archief dat hiervoor samen werkt met het Genootschap en de Zeeuwse Bibliotheek. Het archief en de handschriftencollectie bevatten circa 275.000 pagina's. Het beheer van het archief, circa 10 meter, is in handen van het Zeeuws Archief, terwijl de Zeeuwse Bibliotheek de handschriftencollectie, circa 30 meter, onder haar hoede heeft.

Het archief en de handschriftencollectie van het Genootschap - het oudste Genootschap van Nederland dat zijn verzamelingen nog altijd in eigendom heeft en ook nog actief verzamelt - zijn van (inter)nationaal belang en bevatten naast de geschiedenis van het Genootschap documenten uit de vijftiende tot en met de negentiende eeuw op het gebied van theologie, astronomie, landmeetkunde, archeologie, geschiedenis, natuurlijke historie, land- en volkenkunde, literatuur en geneeskunde. Ook speelde het Genootschap een belangrijke rol bij wetenschapsvragen, bijvoorbeeld door het uitschrijven van prijsvragen.

Het restauratieatelier van het Zeeuws Archief voert de conservering van het archief en de handschriftenverzameling uit. Voor de digitalisering is de opdracht gegeven aan het fotoatelier Art in Print, gevestigd in het Zeeuws Archief.

Alvorens het groene licht door Den Haag werd gegeven, moest er een uitgebreide projectaanvraag worden geschreven op basis waarvan de Adviescommissie Metamorfoze Archieven en Collecties de inhoudelijke waarde kon beoordelen. De coördinator van Metamorfoze maakte vervolgens op basis van deze aanvraag een inschatting van de complexiteit van het gehele project. Deze projectaanvraag is in oktober naar Bureau Metamorfoze gestuurd en begin december door de beoordelingscommissie goedgekeurd. Een voorlopige honorering voor dit project was dus binnen: een half groen licht. Om de andere helft ook op groen te krijgen, moest er een volgende stap gezet worden: het schrijven van een projectplan met hierin de projectplanning en begroting inclusief talrijke bijbehorende documenten. Dit moet voor 1 april 2016 ingediend zijn. Het gedigitaliseerde archief komt via een online publicatie voor iedereen beschikbaar, naar verwachting eind 2018.

Vanwege het Metamorfoze-project heeft de voltooiing van de inventarisatie onbeschreven schenkingen op een wat lager pitje gestaan. Van de twee nog te beschrijven schenkingen is er een voltooid, namelijk die van de Schotse Huizen te Veere met daarin een brievencollectie van Hendrik Willem van Loon en zijn echtgenote en van Alma Francis Oakes, de eigenaresse van een van de panden, 'De Struijs'. Verder zijn er in deze collectie ook allerlei gegevens te vinden over de Stichting Hendrik Willem van Loon.

Het is de bedoeling om, wanneer het Metamorfoze-project eenmaal draait, de laatste schenking te beschrijven, de collectie Schepman, met daarin veel gegevens over de Middelburgse zonnewijzer en het astronomisch uurwerk van de toren van Arnemuiden.

Overige activiteiten: de conservator heeft twee lezingen verzorgd, namelijk op 12 mei voor Probusclub De Zandkreek in Kapelle en op 8 juli na de algemene ledenvergadering, beide onder de titel: "'t Is vol van schatten hier." Boeken en handschriften van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen.' Verder verschenen van zijn hand een artikel over twee zeldzame kapitaal-voorletterboeken uit de 17de eeuw, gedrukt in Middelburg en Vlissingen (handschriften 6495A en 6495B) in het decembernummer van *Zeeland*, een recensie van het boek *Tropenjaren* van Hans Walraven (zie ook het vorige jaarverslag) in het

juninummer van *Zeeland* en een algemeen stuk over de handschriften voor de vernieuwde website.

Tijdens de jaarlijkse Genootschapsdag op 3 oktober in het Zeeuws Museum stond het rijk geïllustreerde 19de-eeuwse handschrift van het mythische epos *La Galigo* in de Boeginese taal (Zuid-Sulawesi, het vroegere Celebes) centraal (hs. 8018). Uniek omdat het het enige met kleurenillustraties verrijkte manuscript ter wereld is in een openbare collectie. De heer Sirtjo Koolhof, een van de weinige specialisten op dit gebied, verzorgde een uitermate boeiende lezing over dit handschrift uit ons bezit. Voor deze gelegenheid was het getoonde exemplaar, waarvan zoals gebruikelijk bij boekexposities maar twee pagina's te zien waren, volledig gedigitaliseerd, zodat men naar hartenlust door het handschrift kon bladeren.

Verder werd deelgenomen aan het initiatief 'Aan tafel met conservatoren' na afloop van de algemene ledenvergadering van 17 december. Aankopen zijn er dit jaar niet gedaan, maar bij de schenking kinderboeken, genoemd bij het verslag van de conservator Boeken, zaten wel twee 'poesiealbums' van de moeder van de schenker, de conservator Volkenkundige voorwerpen, Erik van der Doe. Zij zijn liefdevol in de collectie opgenomen.

Ook waren er weer de tweejaarlijkse bijeenkomsten met de sinds dit jaar enig overgebleven conservator van de Zeeuwse Bibliotheek, de heer Marinus Bierens, waarin op informele wijze informatie werd uitgewisseld over de stand van zaken voor wat betreft boeken en handschriften van het Genootschap. Deze samenwerking tussen bruikleengever en bruikleennemer verloopt, zoals immer, nog steeds uitermate plezierig. Enige wanklank is wel dat Liesbeth van der Geest-van der Doe als conservator op 1 december 2014 ten gevolge van boventaligheid de Zeeuwse Bibliotheek heeft verlaten en niet wordt opgevolgd. Dat betekent een aanzienlijke taakverzwaring voor de overblijvende conservator. De conservatoren Boeken en Handschriften zullen bezien in welke vorm deze bijeenkomsten zullen worden voortgezet, nu ook G.G. Trimpe Burger-Mekking (conservator ruilabonnementen van het Genootschap) te kennen heeft gegeven dit overleg niet meer bij te wonen.

Boeken

De conservator P.J. Aarssen bericht als volgt:

In 2015 kon de collectie met een aantal mooie of interessante werken uitgebreid worden. Allereerst was er de schenking van de familie Fierloos van een fraai boek uit de achttiende eeuw genaamd *Architectura of bouwkonst, behelzende een korte beschryvinge, over de voornaamste grond-beginzelen der teeken-konst, van de civile (of burgerlyke) bouwkonst ...* [Amsterdam, 1777?]. Het is samengesteld door Adrianus Erzey, een leraar in de wiskunde en stuurmanskunst te Amsterdam. De schenking omvat de 70 platen die afzonderlijk uitgegeven zijn.

Wat het boek bijzonder maakt voor het Genootschap is het feit dat het een prijsband is van de Middelburgse Teekenakademie op 19 september 1827 uitgereikt aan Philippus Fredrik Smit (Vlissingen, 1801 – Middelburg 1864). Voor- en achterplat van de gemarmerde kalfsleren band zijn versierd met rolstempels en het devies –Vernuft en Vlijt – van de academie. In het voorplat is aan de binnenkant een cirkelvormige uitsnijding waarin met lakstempel van de Teekenacademie.

Voor de verzameling kon een exemplaar aangekocht worden van een zeventiende-eeuwse uitgave van een oude kroniek over de geschiedenis en de graven van Holland, Zeeland, Friesland en Utrecht. Het betreft: *Het Oude Goutsche Cronelijxcken* opnieuw uitgegeven door Petrus Scriverius en in 1663 te Amsterdam gedrukt door Jan Hendricksz. Boom. Deze kroniek is in 1478 voor het eerst gedrukt door Gheraert Leeu in Gouda, vandaar de naam. Het boek heeft nog de originele zeventiende-eeuwse perkamenten band. De inhoud, beginnend bij de val van Troje, bevat ook passages die betrekking hebben op Zeeland. Vermakelijk om te lezen maar historisch misschien niet helemaal correct.

Door de familie Van der Doe uit Zierikzee werd een collectie van meer dan honderd meisjesboeken uit de periode circa 1940-1950 geschonken. Een deel ervan is geïllustreerd en/of voorzien van fraaie omslagen. De collectie geeft een goed tijdsbeeld en vormt een mooie aanvulling op de al aanwezige kinderboeken.

Het onderzoek naar de eigendom van de pamfletten kon helaas nog niet worden afgerond. Toch kon van een flink aantal de eigenaar worden vastgesteld. Ondertussen werd ook verder gewerkt aan de boeken. Aan de hand van de oude gedrukte catalogi, de lijst van schenkingen en het archief van het Genootschap kon ook hier van een aantal werken het Genootschap als eigenaar worden aangewezen en in sommige gevallen de relatie met de schenker worden gelegd.

Historisch-topografische Atlas Zelandia Illustrata

De conservatoren drs. D. de Vries, drs. I.H. Vogel-Wessels Boer en drs. V. Frenks berichten als volgt:

In 2015 is de beheerscommissie 2 maal bijeengekomen. Verder is er contact geweest tussen de directie van het Zeeuws Archief en het Bestuur van het Genootschap en tussen het bestuur in de persoon van Hugo Schorer en de conservatoren Vogel en Frenks. De conservatoren kwamen gemiddeld eens per week bijeen. Er werden bijdragen geleverd aan het tijdschrift *Zeeland*, voorlichting over de collectie gegeven aan derden t.b.v. publicaties en een film. Veel tijd is er nodig geweest om twee vermiste afbeeldingen op te sporen. Dit heeft nog niet tot een succes geleid.

Beeldrecht: het betalen van beeldrecht wordt in archieven en musea steeds minder gedaan. Publiek bezit moet gedeeld worden is het devies. Voor het Genootschap ligt dat anders, dit is geen publieke instantie. De kwestie beeldrechten loopt niet parallel met het Zeeuws Archief. Daar wordt een vergoeding van 15 euro gevraagd voor het maken van nieuwe foto's. Er wordt geen bijdrage gevraagd voor de beeldrechten die gedownload kunnen worden. Het bestuur van het Genootschap hecht er aan die vergoeding wel te blijven vragen.

Nieuwe aanwinsten:

- Fotoalbum met foto's van diverse mensen. De herkomst is onbekend, de portretfoto's zijn anoniem, enkele in Schouwse dracht. Veel foto's zijn gemaakt door Zierikzeese fotografen. Het wordt gegeven aan het Gemeentearchief Schouwen-Duiveland.

- Elf foto's van Bauer, groot formaat. Enkele van deze foto's zijn in kleiner formaat al opgenomen in de Atlas.

- Prentbriefkaarten. Dubbelen worden door de conservatoren opgespoord. De exemplaren die bewaard moeten blijven, gaan naar Toon.

Aanschaf: Een tekening van Osborne van Zierikzee 1924, aangeschaft bij Bubb Kuyper.

Gebruikscijfers: het systeem van het Zeeuws Archief, Maisflexis, maakt het mogelijk het aantal aanvragen en raadplegingen zichtbaar te maken. In 2015 zijn er 184 aanvragen geweest. Het aantal raadplegingen is veel malen groter:

	<i>Aanvragen</i>	<i>Raadplegingen</i>
294 ZI deel I (Kaarten en plattegronden)	78	14.785
295 ZI deel II (Topografische prenten en tekeningen)	22	22.934
296 ZI deel III (Historie en leven)	57	14.007
297 ZI deel IV (Portretten en personalia)	10	13.299
298 ZI Aanwinsten	17	12.879

Ruilverkeer

De conservator G.G. Trimpe Burger-Mekking bericht als volgt:

In 2015 zijn enkele adressen van ruilpartners van de lijst verdwenen. Steeds meer universiteiten, historische verenigingen en genootschappen publiceren digitaal of verminderen om andere redenen hun ruilverkeer. Momenteel zijn er nog dertig trouwe schenkers, en enkelen die slechts na meerdere aanmaningen onregelmatig van zich laten horen.

Ontvangen publicaties krijgen het eigendomskenmerk van het KZGW en worden overgedragen aan de Zeeuwse Bibliotheek. De samenwerking met de ZB verloopt zonder moeilijkheden.

De 'ijzeren stock', die door de conservator ruilverkeer wordt verzorgd, is aangevuld met vijf exemplaren van de uitgaven van het Genootschap in 2015. In het tijdschrift *Zeeland* is in elke aflevering een selectie van ontvangen publicaties gegeven.